ማ□በሪ□

ለሽንኩርት የሚያስፈልገውን የማዳበሪያ ዓይነትና መጠን ለመወሰን የአፈሩን ንጥረ ነገር ይዘትና መጠን ለይቶ ማወቅ ተገቢ ይሆናል፡፡ የአፈሩን ለምነት ለመጠበቅና ምር□ማነትን ለማሳደግ ፍግ ወይም ማዳበሪያ መጨመር ያስፈልጋል በመልካሳና በላይኛው አዋሽ በተደረጉ ጥናቶች 92 ኪ.ግራም ዩሪያ ግማሽ በተከላ ወቅት ግማሽ ችግኙ ከተዛመተ 1 ወር ከ15 ቀናት በኋላ መጨመር ጥሩ ምርት ያስገኛል፡፡

ሰብል ዓበቃ

ሽንኩርት በተለያዩ በሽታዎች የሚጠቃ ሲሆን ዋናው የቅጠል በሽ□ ዩ ርፕል ብሎችና ዳወኒ ሚልዲው ናቸው፡፡ አብዛኛውን □□ በሽ□□ ጎልቶ የሚታየው ዝናብ በብዛት ሲዘንብና የአየሩ □ርጥበት ከፍ ሲል ነው፡፡ የሽንኩርት በሽ□ □ንዳይከሰት ለመከላከል ማሳውን ማፅዳትና ሰብል ማፈራረቅና በበጋ ማምረት ተገቢ ነው፡፡ በሽ□ ከተከሰተ ደግሞ ለዚሁ አገልግሎት የ□ወቁትን መድሃኒቶች በወቅቱ መጠቀም ያስፈልጋል፡፡ በአሁኑ ጊዜ ሪዶሚልና ማንኮ□ብ □ተባሉትን መድሃኒት 3.5 ኪሎ በ600 ሊትር ውሃ በጥብጦ በአንድ ሄክ□ር ማሳ ላይ መርጨት ችግሩን ያቃልላል፡፡

የሽንኩርትን ተክል ከሚያጠቁት ተባዮች ውስጥ ዋናው የፋሮ አንጥረኛ (Thrips) መሆኑ ይታወቃል፡፡ ችግሩ በሚከሰትበት ጊዜ ሳይፐርሜትሪን የተባለ □ፈ-ተባ□ መድሃኒት (100 ግራም በ500 ሊትር) ውሃ በጥብጦ በአንድ ሄ□□ር የሽንኩርት ማሳ ላይ መርጨት ተባ□ የሚያስከትለውን ጉዳት ማቃለል ይቻላል፡፡

ሽንኩርት በተፈጥሮ አጫጭር ስር ስላለ□ በ□ቅቱ ካል□ረመ ለሰብሉ □ሚ□□ለፅሉ ምፅብ፣ ውሃንና፣ ብርሃንን በመሻማት በምርትና ጥራት ላይ ጉዳት ያደርሳል፡፡ ስለሆነም ሽንኩርት በሊጋነቱ ከተተከለ ቢያንስ ከ20-60 ቀናት ውስጥ በጥንቃቄ መታረም ይኖርበታል፡፡ ከዚህ በተ□ ማሪ □ንደ አፈሩ □ነ□ □ንደ አረሙ ብዛት ዋና ዋና አረሞችን ለመቆጣጠር □ና የውሃ ቦዮችን ለማስተካከል ከ2-3 ጊዜ መኮትኮት ጠቃሚ ነው፡፡

ምርት መሰብሰብና ማከማቸት

ሽንኩርት ከተዛመተ ከ110-130 ቀናት ውስጥ ይደርሳል፡፡ በዚህ ወቅት አብዛኛ□ 5ዐ75% □□ም ሙሉ ለሙሉ ቅ□ሉ የመድረቅ ባህሪ ያሳያል፡፡ የምርት መሰብሰቡ ጊዜ □ንደ ገበያው አመቺነት ይወሰናል፡፡ ሆኖም ምርቱ የሚሰበሰብበት ወቅት በበጋ በደረቅ ወራት □ንደሚሆን ይጠበቃል፡፡ ሆኖም ተ□ሉ ከተነቀለ በኋላ ከ3-5 ቀናት በመስክ ላ□ □□ም በ□ፈቅ ቦ□ ተ□ርሮ ቅ□ሉ እንዲደርቅ ይደረጋል፡፡ □ህም ቅ□ሉ ሙሉ ለሙሉ □ንዲደርቅና የኮረቱ አንገት በመዝጋት ምርቱ ከመብቀልና ከመበስበስ ሳይበላሽ ለረጅም □□ ለማቆየት በጣም አስፈላጊ ነው፡፡ በዚህ መልክ ከደረቀና ከተዘጋ ጀምሮ በነ□ሻና ቀዝቃዛ ቦ□ ከ3-4 ማቆየት ይቻላል፡፡ ሆኖም ግን ምርቱ በሚገባ □ንዲደርቅና በጥሩ ሁኔ□ □ንዲከማች ካልተደረገ በወር ውስጥ ሊበቅልና ሊበሰብስም ስለሚችል ከፍተኛ ጥንቃቄ መደረግ ይኖርበ□ል፡፡

ዘር ማምረት

መነሻ ዘር (True seed) በመዝራት ወይም ኮረቱን (Bulb) መትከል ዘር ማግኘት የሚቻል ሲሆን የአመራረቱን ሂደት በጥንቃቄ መከተል ያሻል፡፡ በአሁኑ ወቅት በስምዓ ሽለቆ ማለት በላይኛው አዋሽና በዝዋይ ሐይቅ አካባቢ ገበሬው ዘር በማምረት ተጠቃሚ ነው፡፡ □ያንዳንዱ አምራች ከኮረቱ ማምረት ጎን ለጎን ዘር የሚያመርትበትን ሁኔ□ ማመቻቸት ይኖርበ□ል፡፡ ለ□ህ ሰ□ ያለ መረጃና ዝርዝር መመሪያ ከምርምር ድርጅቱ ማግኘት ይቻላል፡፡

□ሁ□ □ፅጅት

ለማ ደሳለኝ (ዶ/ር)
መልካሣ ግብርና ምርምር ማዕከል

ቅንብርና ዲዛይን
ኢንፎርሜሽንና ኮሙዩኒኬሽንስ መምሪያ
ኢ.ግ.ም.ድ

ለተ□ ማሪ መረ□

ለማ ደሳለኝ (ዶ/ር)
አትክልት ምርምር □ሮፅራም
መልካሳ ግብርና ምርምር ማዕከል
ፓ.ሣ.ቁ. 436፣ ናዝሬት
ስ.ቁ. ዐ2-112186/114625
□□ስ ዐ2-114623
e-mail: narc@telecom.net.et

©ኢ.ግ.ም.ድ 1996

የሽንኩርት አመራረት

ተሻሽሎ □ቀረበ

ኢትዮጵያ ግብርና ምርምር ድርጅት
መልካሳ ግብርና ምርምር ማዕከል

መፅቢ□

በኢትዮጵያ ወስጥ በተለያዩ አካባቢዎች በተለምዶ የአበሻ ሽንኩርት (Shallot)ና ነጭ ሽንኩርት (Garlic) ለምፅብ ማጣፈጫነት ሲመረጡ ቆይተዋል:: ከቅርብ ጊዜ ወዲህ ግን የፈረንጅ ሽንኩርት (Onion) ካለ□ የአመራረት አመቺነትና ከሚያስገኘው ከፍተኛ ኢኮኖሚያዊ □ቀሜታ አኳያ በስፋት ተቀባይነት በማግኘት በመልማት ላይ □□ኛል:: ይህ ሽንኩርት አንድ ኮረት (Bulb) ብቻ ከመስጠቱ በላ□ በ□ር (true seed) የሚባዛና ከ3.5-4.0 ኩ/ሄ የሚያስፈልግ ሲሆን የአበሻ ሽንኩርት ለማባዛት ግን ለምግብነትና ለገበያ የሚውለውን በ20-25 ኩንታል ኮረት መጠቀም ያስፈልጋል:: ይህም በምርት ሂደት ላይ ተጨማሪ ወጪ ከመጠየቁም በላይ ኮረቱን በወቅቱ ለማግኘትም ሆነ ለማቆየት ከፍተኛ ችግር ያስከትላል::

ከፈረንጅ ሽንኩርት የተለያዩ የምርት ዓይነቶች አበባ (Cut flower) ኮረትና (Bulb) □ር (true seed) በማምረት በአገር ውስጥና ወደ ውጭ ገበያ በመላክ የአምራቹን ገቢ በማሳደግና የሥራ ዕድል በመፍጠር ከፍተኛ አስተ□□ኦ □ያደረገ ነው:: በመሆኑም ሰብሉ ካለው ልዩ ልዩ □ቀሜ□ አኳያ በሰፋፊ □ርሻዎችና በተለያዩ የግል አምራቾች በስምጥ ሸለቆ አካባቢ በመመረት ከፍተኛ ውጤት በማሳየት ላ□ □□ኛል::

በአሁኑ ወቅት በአገሪቱ በከፍተኛ □ረ□ □□ተስ□□ ባለ□ የመስኖ ልማት ሽንኩርት ጠቀሜ□□ □የጎላ መጥቷል:: የፈረንጅ ሽንኩርት ከፍተኛ ምርት የሚሰጥ በመሆኑና የተለያዩ አገልግሎት ሊሰጡ የሚችሉ ዝርያዎችን በቀላሉ በማፅኘት ኮረትና ዘር ለአገር ውስጥ ገበያና ኮረትና አበባ ደግሞ ለውጭ ገበያ በማዋል ገቢን በከፍተኛ □ረ□ ማሳ□ፅ ይቻላል:: በመሆኑም ሰብሉ ተፈላጊነቱ □ያደገ መጥቷል::

ሆኖም ሰብሉን በአነስተኛም ሆነ በሰፋፊ ማሳዎች በብዛትና በጥራት ለማምረት ዘር በተፈለገው መጠን ገበያ ላይ □ለመ□ኘት፣ አስተማማኝ የፀረ-ሰብል ኬሚካሎች ያለመኖርና የተለያዩ የአመራረት ዘዴዎችን በአግባቡ ያለመጠቀም ዋና ዋና ችግሮች መሆናቸው ይ□□ቃል::

የሚመረትበት አካባቢ

የሽንኩርት ኮረትና ዘር ለማምረት የተለያየ የአ□ር □ባ□ ይፈልጋል:: ኮረት ለማምረት ሞቃት (20-26°C) በአብዛኛ□ ዝናብ የሌለበት ወራት ወይም አካባቢ ይመረጣል:: ዘር ለማምረት ግን የአበባ ግንድ ለመስጠት ቀዝቃዛ ጊዜ ሲያስፈልግ ዘር ለመያዝ፣ ለመሰብሰብና ለማደራጀት ሞቃትና ዝናብ የሌለበት ወራት ያስፈልጋል:: የአየሩ ሙቀት በጣም ከፍተኛ ወይም በጣም የቀዘቀዘ ከሆነ በኮረቱ ምርት ላ□ ተ□□ኖ ሲኖረው ለዘር የሚሆነው አበባ ሊረግፍ ይችላል:: ሽንኩርት ቀላል ለምና ውሃ የማይቋጥር ኮምጣጣነቱም ከ6.5-7.5 ሆኖ የንጥረ ነገሩም ይዘት ተመጣጣኝ የሆነ አፈር □መረ□ል:: ለ□ህ ተስማሚ የሆነ በአገሪቱ □ተለያዩ አካባቢዎች ስለሚገኙ ኮረትም ሆነ ዘር በቀላሉ ማምረት ይቻላል:: ሆኖም የሰብሉን ውጤ□ማነት ለማረጋገጥ በቅድሚያ ዝርያዎችን በመለስተኛ ሰርቶ ማሳያ ማሳ ላይ መገምገም ከፍተኛ □ቀሜ□ ይኖረዋል::

□ተሻሻለ ዝርያዎች

የሽንኩርት ዝርያዎች በአብዛኛው በመፋጀት ሃይላቸው በቀለማቸው፣ (Pungency) በኮረት ቅርጻቸውና ዘር በመስጠት ችሎታቸው ይለያሉ:: በሃገር ውስጥ ቀይ ቀለም፣ የሚያቃጥል የቢጫ ቡናማ ክብ ቅርፅ ያላቸው ዝርያዎች በስፋት ተፈላጊ ሲሆኑ ነጭና ቡናማ ቀለም ያላቸውን ጨምሮ ለ□□ □በ□ ተፈላጊነት አላቸው:: የኮረት ምርት ለማግኘት 4-4.5 ወራት የሚፈጅ ሲሆን ዘር ለመስጠት ደግሞ ኮረቱ ከተተከለ በኋላ ከ5-6 ወራት ይፈጃል:: በአሁኑ ወቅት በምርምር የወጡት ዝርያዎች ዝርዝር በሠንጠረዥ ቀርቧል::

የሽንኩርት ዝርያዎች

□ር□	የኮረት ቀለም	አማካይ የኮረት ክብደት (□)	ለምርት □ሚ□ስ□□ □□ (በቀን)	□ምርምር ምርት (ኩ/ሄ)
አዳማ ሬድ	□ማቅ ቀ□	60-80	110-130	300-350
መልካም	ቀ□	70-90	110-130	300-400
ሬ□ □ሬ- ል	ቀ□	70-90	130-145	270-300
ቦምቤ ረ□	ነጣ ያለ ቀይ	75-90	110-120	250-300
መርምሬ ብራውን	መካከለኛ ቢ□	85-90	120-130	280-330

□ር□	□ር□ል ብሎ የመቋቋም አቅም	የመቆየት ባህርያት	ዘር መስጠት ባህርት
አዳማ ሬድ	□ቅተኛ	ከፍተኛ	ከፍተኛ
መልካም	□ቅተኛ	ከፍተኛ	ከፍተኛ
ሬ□ □ሬ- ል	□ቅተኛ	ከፍተኛ	በ□ም □ቅተኛ
ቦምቤ ረ□	□ቅተኛ	ከፍተኛ	መካከለኛ
መርምሬ ብራውን	□ቅተኛ	ከፍተኛ	መካከለኛ

የማምረቻ ወቅት

የሽንኩርት ማምረቻ ወቅትን ከሚወስኑት ክስተቶች ውስጥ የዝናብ ሁኔታ፣ የአየሩ ፀባይ (በጣም የመቀዝቀዝና የመሞቅ) የመስኖ ውሃ አመቺነት ዋነኞቹ ናቸው:: በዝናብ ወቅት ከፍተኛ በሽታ የሚከሰት ሲሆን ምርቱም በቀላሉ ይበላሻል:: በበጋ (በደረቅ) ወራት በመስኖ ማምረት ችግሮችን ከመቀነሱም በተጨማሪ ከፍተኛ ጥራት ያለውና ለረጅም ጊዜ ሊቆይ የሚችል ምርት ለማግኘት ይቻላል::

ችግኝ ዝግጅት

ሽንኩርት በቀጥታ በዘር ወይም ከችግኝ ወደ ማሳ ሊዛመት ይችላል:: በአሁኑ ወቅት ገበሬው ካለው የአመራረት ልምድና አመቺነት አኳያ ችግኝ ማዛመቱ በሰፊው ተለምዷል:: ለችግኝ ማዛመት የሚሆነው ቦታ አፈሩ □ሃ □ማ□ቋዓር፣ ለምነት ያለው፣ ነፋስ በሽታና ተባይ የማይበዛበት ቀድሞ ሽንኩርት ከ2-3 ፐመት ያልተተከለበት መሬት ቢሆን ይመረጣል:: አንድ ሄክታር ሽንኩርት ለማምረት ጥሩ የመብቀል ችሎታ ያለው ማለት (ከ90-95%) የሆነ ከ3.5-4.ወ ኪ.ግራም ዘር ያስፈልጋል::

□ችግኝ መደብ በ1 ሜትር ስፋትና ከ5-10 ሜትር ቁመት ይዘጋጃል:: የሽንኩርት ዘር በ10 ሳ.ሜትር ስፋትና ከአንድ ሳ.ሜትር በማይበልጥ ጥልቀት ይዘራል:: ከዚያም ዘሩ በአፈር ከተሸፈነ በኋላ መደቡን ሳር ማልበስና ውሃ ማጠጣት ተገቢ ነው:: ዘሩ □ንደበቀለ ሣሩን ማንሳት ያስፈልጋል:: በቀጣይነት ውሃ ማጠጣት፣ ማዳበሪያ ወይም ፍግ መጨመርና ሌሎች የችግኝ መደብ ጥንቃቄ በማካሄድ ጤናማና ጥሩ አቋም ያለው ችግኝ ማግኘት ይቻላል::

ማሳ ማዘጋጀትና ችግኝ ማዛመት

□ንደማንኛውም የሰብል ዓይነት የሽንኩርት ማሳ ተደጋግሞ መ□ረስና መለስለስ ይኖርበታል:: ማሳው ከተስተካከለ በኋላ ለውሃ ማጠጫ የሚያመች ቦይ ይዘጋጃል:: ችግኙ ከ13-15 ሴ.ሜ ቁመት ሲያድግ ወይም ከ3-4 ቅ□ል ሲ□□□ □□ም ከተዘራ 45-55 ቀናት ሲሆነው ወደ ማሳ ማዛመት ያስፈልጋል:: የማዛመቱ ስራ ጠዋትና ማታ ቢሆን ይመረጣል:: ችግኞቹ ከተተከሉ በኋላ አፈሩን በስሮቹ ዙሪያ በማ□ብ መ□ቅ□ቅ ችግኞቹ □ንዲፀድቁ ይረዳል::

የመትከያ ርቀት

የሽንኩርት ችግኝ በመደብ ላይ በሁለት መስመር የሚተከል ሲሆን የመደቡ ስፋት የውሃ ቦዩን ጨምሮ 40 ሳ.ሜ፣ በመደብ ላይ በሁለቱ መስመር መሀከል 20 ሳ.ሜ ሲሆን በችግኝ መካከል ደግሞ 10 ሳ.ሜ (40X20X10 ሳ.ሜ) ዓ ሩ ውጤት መስጠቱ ተረጋግጧል::

መስኖ

ለሽንኩርት ልማት የመስኖ ውሃ ከወንዝ፣ ከምንጭ፣ ከጉድጓድ፣ ከሐይቅና ከልዩ ልዩ የማጠራቀሚያ ኩሬዎች ማፅኘት ይቻላል:: የውሃው መጠን □ና የድግግሞሽ ብዛት በአፈሩ ዓይነት የአየር ፀባይና የሽንኩርቱ ዕድ□ት ይወሰናል:: የሽንኩርት ተክል ሥሩ አጭር በመሆኑና መደቡ በቀላል ሊናድ ስለሚችል ውሃ በጥንቃቄ መሰጠት ይኖርበ□ል:: ችግኝ ከተዛመተ በኋላ ወዲያውኑ ውሃ መከተል አለበት:: በቀላል አፈር አካባቢ ለመጀመሪያው ሶስት ሣምንት በሳምንት ሁለት ጊዜ መጠጣት ይኖርበታል:: ከዚያ በኋላ ማሳውን ከ5-7 ቀናት አንድ ጊዜ ማጠጣት በቂ ይሆናል:: የውሃውን መጠን □ንደ ተክሉ የዕድገት ደረጃ □□□ መረ መሄ□ ዓ ሩ ውጤት ተክል ያስገኛል:: የውሃው መጠን ያለ አግባብ ከበዛ ምርቱም ሊቀንስ ይችላል:: ተክሉ □ስኪጠወልግ ከተጠበቀ ደግሞ በምርቱ ላይ ከፍተኛ ተፅዕኖ ይኖረዋል:: የሽንኩርት ቅጠል ሃምሳ በመቶ ያህል አንገቱ ሲወድቅ የመድረሻ ጊዜ በመሆኑ ውሃ መስጠቱን ማቋረጥ ይቻላል::